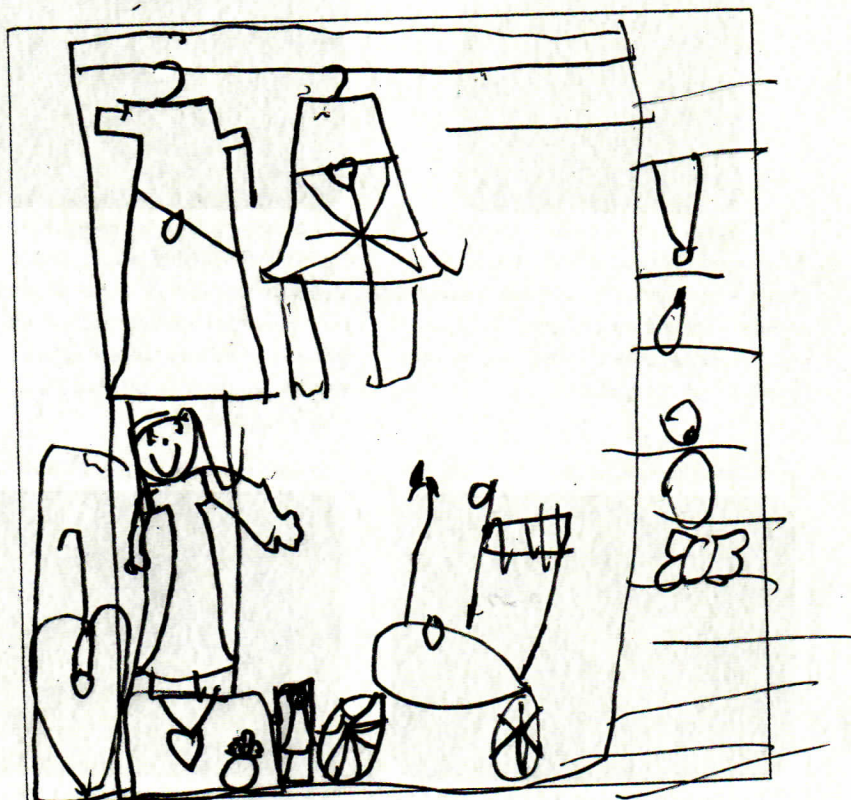

clin

dit is een kast
met jurk en met ketin
en armband en met
m fiet en met m
noten

Rekenen

Rekenen naar aanleiding van eigen ervaringen
in de taalronde

De taalronde (zie kader) is ontwikkeld om de taalontwikkeling van kinderen te stimuleren. Daarin vertellen en schrijven leraar en kinderen over hun eigen ervaringen. Regelmatig komen in taalrondes rekenkundige begrippen en vraagstukken voorbij. Vaak gebeurt dat spontaan, maar je kunt als leraar ook bewust geschikte onderwerpen kiezen om kinderen gemotiveerd aan het rekenen te krijgen. Werken vanuit eigen ervaringen aan taal staat garant voor plezier en betrokkenheid. Aan de hand van een paar inkijkjes uit voorbeeldlessen die zij elk op verschillende scholen verzorgden, laten de auteurs zien dat werken vanuit eigen ervaringen aan rekenen hetzelfde effect heeft.

Bij een taalronde zitten leraar en leerlingen in de kring. Maar een taalronde is niet hetzelfde als een kringgesprek. Het is een doordachte opbouw van taalwerkvormen, waarbij in een korte tijdsspanne alle taaldomeinen aan bod komen: praten, luisteren, schrijven, lezen en taalbeschouwing. De inhoud staat daarbij voorop: waar vertellen, tekenen en schrijven we over, wat willen we elkaar laten weten? In een taalronde liggen mondelinge en schriftelijke taal in elkaars verlengde, ze verrijken elkaar. Na de kring volgen tweetalgesprekken zodat kinderen veilig en in korte tijd hun verhaal kwijt kunnen. De leerlingen schrijven een tekst en/of maken een tekening over wat ze in het tweetal hebben verteld. De teksten worden in de kring voorgelezen. De kinderen mogen hun tekeningen laten zien.

In een taalronde vertellen kinderen elkaar over ervaringen, en schrijven of tekenen daar ook over. Tijdens het uitwisselen leren kinderen hoe je over een ervaring kunt vertellen, maar worden ze ook uitgedaagd door de leraar om dat steeds preciezer te doen en vanuit verschillende invalshoeken. Terwijl de kinderen primair met de inhoud van hun verhaal bezig zijn, focust de leerkracht ook op taal. Zij vraagt hoe het nu precies zat. Doordat de leraar doorvraagt, wordt het voorstellingsvermogen van de kinderen gestimuleerd, en zoeken ze actief naar de woorden die bij hun ervaring passen. Zo'n ervaring waarover kinderen vertellen kan de start zijn van een taalronde waarin leerlingen praten over rekenen, ruimtelijk inzicht, tijdsbeleving of samen logisch redeneren

Bedden delen of niet?

In groep 4 vertelt Anass hoe hij zijn slaapkamer deelt met zijn oudere broers. Hij vertelt over stapelbedden, veel matrassen en namen van broers die we niet goed uit elkaar kunnen houden. Om het plaatje in onze hoofden 'kloppend' te krijgen vragen we bij Anass door.

"Hoeveel broers heb je eigenlijk?" vraagt Fay. "Vijf", antwoordt Anass.

Ramon: "Hoeveel bedden zijn er in de slaapkamer?"

"We hebben twee stapelbedden." Ramon telt met zijn vingers. Een, twee en dat nog een keer.

"Heb je vijf broers of zijn jullie met jou erbij met z'n vijven?" vraagt ik.

"Nee, ik heb vijf broers."

"Dus met jou erbij zijn jullie met zes broers?"

Anass knikt.

"Maar dan heb je toch te weinig bedden?"

Ramon is goed aan het tellen en ik zie meer kinderen met hun vingers bezig.

"Vertel nog eens precies hoe het zit en waar jij slaapt," zeg ik.

Anass: "We hebben twee stapelbedden, op een bed liggen drie matrassen. Mijn vier broers slapen in de stapelbedden. Ik slaap op een matras op de grond."

We tellen nu allemaal met onze vingers. Vier broers plus Anass, dat is vijf broers. We missen een broer.

"Waar slaapt die ene broer dan, Anass?"

"Mijn grote broer woont niet meer bij ons. Soms komt hij thuis slapen, dan legt mijn moeder zijn matras in het kleine kamertje bij de woonkamer."

Het aantal broers klopt, nu de matrassen nog. Ik teken vijf broers en Anass op het bord. Dan twee stapelbedden met op elk bed een matras. Vervolgens teken ik op een bed twee extra matrassen. We tellen de matrassen en de broers met de hele klas. Er zijn evenveel matrassen als broers, maar hoe gaat dat slapen dan precies?

Jennifer zegt dat ze het weet en legt uit: "Een matras is voor Anass, dat legt zijn moeder op de grond." Ze tekent een pijl van de bovenste van de drie matrassen op het ene bed naar de grond. "En dit matras is voor zijn grote broer. Dat gaat naar het kleine kamertje. Dan ligt er nog maar een matras op dat bed."

"Klopt dat Anass?" vraag ik.

Anass straalt van al deze aandacht en knikt dat het klopt.

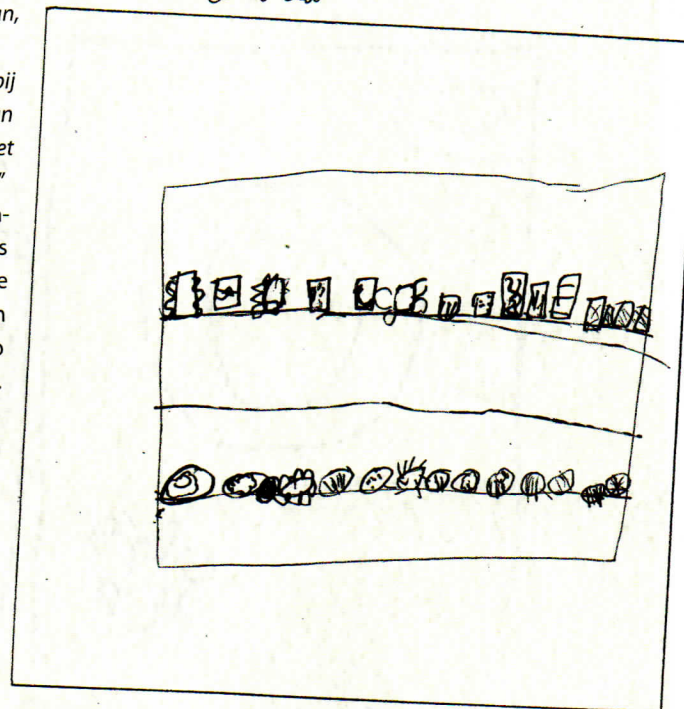
"Waarom moet jij altijd op de matras op de grond?" vraagt Juliana.

"Omdat ik de jongste ben," zegt Anass.

Een paar kinderen knikt begrijpend: ja, dat heb je als je de jongste bent.

Door het verhaal van Anass is de groep aan het rekenen geslagen. De juf vindt het opvallend dat alle kinderen erbij betrokken waren. Die betrokkenheid kun je gebruiken bij het (leren) rekenen: aansluiten bij de eigen ervaring is een goed startpunt voor de rekenles. Onderwerpen waarmee je dat op een zelfde manier ook kunt bereiken zijn bijvoorbeeld:

Maroua

dit is een kast
en er zit er veel glazen
en boorden.

- Dingen die je moet delen met anderen (delen, breuken)
- Wanneer je (op je beurt) moet wachten (tijd, duur)
- Momenten waarop mensen komen of weggaan (optellen en aftrekken, verschil, erbij en eraf)

Steeds op een andere volgorde in de kring

Na de kring volgen tweetalgesprekken (Zie kader taalronde): een gesprek met het kind naast je in de kring. Om leerlingen in een steeds wisselende samenstelling met elkaar te laten praten, kun je variëren in de kringopstelling door kinderen op grond van een bepaalde volgorde naast elkaar te laten zitten, bijvoorbeeld op volgorde van hun geboortedag. En voordat ze het in de gaten hebben zijn ze met elkaar in gesprek.

Een klas laten nadenken over de kringvolgorde kan een prima start van een rekenles zijn. Afhankelijk van het niveau van je kinderen kun je onderstaande suggesties direct uitproberen in je groep.

- je geboortemaand
- je huisnummer
- hoeveel zakken er zitten in de kleren die je aanhebt
- hoeveel knopen je aan je kleren hebt vandaag
- op lengte
- hoeveel tanden je al gewisseld hebt
- hoogte van zakgeld
- hoeveel deuren je in huis hebt
- hoe laat je precies opstond (eerst op een briefje schrijven)

Ordenen en categoriseren

"Wij hebben twee wasmanden. Een voor witte kleren en een voor gekleurde kleren. Soms doe ik per ongeluk de witte kleren bij de gekleurde kleren." In een groep 3/4 praten de kinderen over welke spullen er thuis bij elkaar worden opgeborgen en welke juist apart. De besteklade is voor ieder kind een herkenbaar ordeningsprincipe. De messen bij elkaar, de vorken en de lepels ook. Bij sommigen wordt er thuis ook onderscheid gemaakt tussen grote en kleine

lepels, grote en kleine vorken. Een prachtig voorbeeld van rubriceren, categoriseren en ordenen.

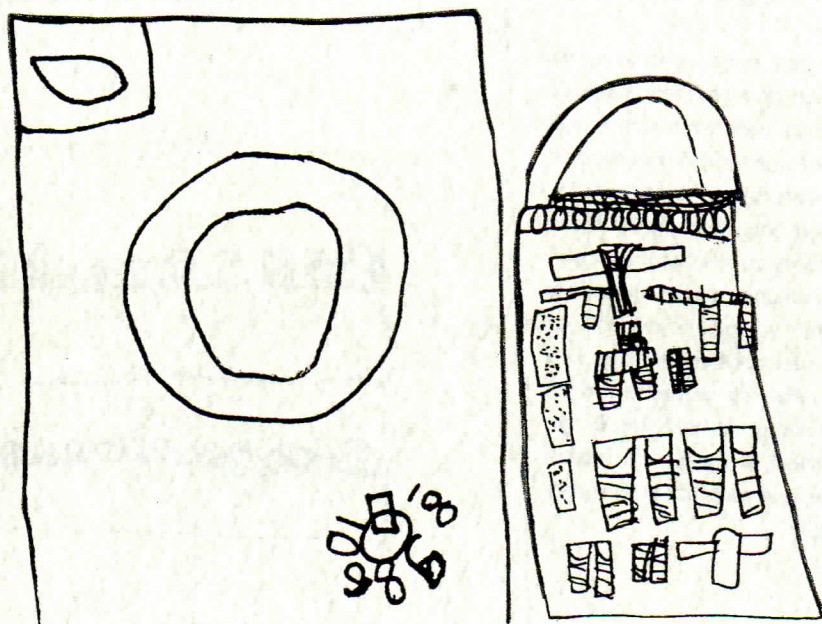
Door de kriskrasvertelronde, waarin vier kinderen elk gedetailleerd vertellen over een eigen ervaring, hebben alle kinderen associaties gekregen. Elk kind krijgt een papier met daarop 3 lege kadertjes. "In elk hokje teken je een plek waar spullen die bij elkaar horen verzameld of opgeborgen zijn. En teken de spullen er ook bij." Ieder kind weet iets te tekenen. Ik zie vooral veel kasten verschijnen.

Vervolgens laat ik ze een plek met spullen uitkiezen waar ze iets over willen vertellen. Dit doen ze in tweetallen. Na het tweetal werken ze de plek en de spullen op een groter blaadje verder uit. Thimo tekent de meterkast. "Daar zitten al die dingen die met de stroom te maken hebben." Hajar tekent de kast van haarzelf, die van haar zus en de kast die ze samen delen. Ik denk aan nieuwe rekenmogelijkheden die het onderwerp 'kasten' biedt: hoogte, breedte, diepte; passen en meten. Maar met rubriceren, categoriseren en ordenen kunnen ze nog wel even vooruit.

Er zijn meer onderwerpen die je kunt introduceren om te praten over principes waarmee kinderen voorwerpen uit hun eigen omgeving kunnen ordenen:

Lichter en zwaarder: Op de wip in het speeltuintje kun je heel goed merken wie van de twee zwaarder is. Wie heeft er ook wel eens gemerkt dat iemand lichter of zwaarder is dan jij? Of dat iets zwaarder of juist lichter was dan iets anders?

Hoger en lager: In de klas moeten de spullen voor de kinderen zo liggen dat iedereen erbij kan. Waar alleen de juf bij hoeft, kan hoger. Tot welke hoogte kunnen de schriften liggen? Dit kunnen de kinderen eerst voor zichzelf opmeten om vervolgens met elkaar te bepalen op welke hoogte alle kinderen er nog bij kunnen.

Een tweede kans

Zo zijn er bij elk aspect aansprekende eigen ervaringen te vinden en uitdagende vragen voor de kinderen te bedenken.

De taalronde inzetten om kinderen gemotiveerd aan het rekenen te krijgen is een goede mogelijkheid om reken- en taalonderwijs op een logische manier met elkaar te verweven. En het ligt heel erg voor de hand als je al met taalrondes werkt in je onderwijs.

Mirjam Zaat en Hieke van Til werken bij Stichting Taalvorming als senior-consulent

Verder lezen:

Norden, S. Van (2003) *Taal leren op eigen kracht*. Assen: Van Gorcum

Tijdens het nakijken hap ik naar adem. Een derde! Ik denk dat 'ie een derde van de antwoorden fout heeft! Krijg nou wat.

'Tijl!' roep ik met mijn favoriete ik-ben-héél-boos-maar-niet-heus-stem door de klas.

Daar komt hij met een glimlach aangewandeld.

'Kom effe naast me zitten.'

Ik laat het hem zien.

'Je hebt superveel fouten in je Cito Rekenen, man, hoe heb je dát gedaan?'

'Euw... ik denk dat ik nogal snel ging en liever leuke dingen wilde doen zoals tekenen.'

'Aha. 't Is een toets, hè? Dan moet je wel even laten zien wat je in huis hebt!'

Hij kijkt me enigszins schaapachtig aan. Wat is het toch een heerlijk relaxte gozer. Ik laat hem de woordenschattoets zien. Ook die heeft hij ruim twee punten lager gescoord dan in januari.

'Ja, hetzelfde, denk ik,' antwoordt hij.

De Caribische Zee heeft hem te veel ontspannenheid gegeven...

Misschien zou een trip naar de Noordelijke IJszee beter zijn....

... mailt vader mij terug wanneer ik de ouders op de hoogte stel van mijn interventie: hun zoon een tweede kans geven.

Tja, die Tijl. Ik ben een beetje jaloers op zijn ontspannen houding. Zijn 'zijn' in de klas zorgt altijd voor een bepaalde lichtheid.

Tijdens het schrijven van zijn rapport krijg ik weer een soort SHIHIT!-gevoel. Het onderzoek! Hoe zit het daar mee? Het is drie maanden geleden aangevraagd en ik heb werkelijk geen idee wat de status is. Wat errug! Snel mijn ib'er mailen.

Niemand twijfelt aan Tijls intelligentie, maar wat heeft 'ie' toch met spelling? Zijn lees- en werktempo zijn erg langzaam, maar hij scoort hoog op begrijpend lezen, studievaardigheden, rekenen et cetera. Dit kind gun je een dyslexieverklaring. Enkel tijd heeft hij nodig.

Het houdt me bezig. Waarom ben ik het vergeten? Dat gebeurt me eigenlijk nooit. Uiteindelijk geef ik graag Tijl zelf de schuld. Hij functioneert zo goed, straalt zoveel 'het-zit-allemaal-wel-snor' uit, dat ik geen enkele noodzaak voel om actie te ondernemen. Hij is zo totaal niet hulpbehoevend.

Autonomie: check.

Zelfvertrouwen: check.

En vooral ook nieuwsgierigheid: met glans check.

Maar goed. Die scores. Die geven me wel een veel te vertekend beeld. Ik hoef geen hoge scores, ik wil een representatief beeld van hoe een kind is.

Hij krijgt dus van mij een nieuwe kans, mail ik ouders

terug. En een mini-activerend schopje onder z'n kont.

Vader adviseert rode pepers. 't Gevoel voor humor heeft Tijl niet van een vreemde. Fijn, zulke ouders, niet alleen voor hem, ook voor mij.

En Tijl? Die is even uit z'n reggae-stand gehaald. En kreeg die tweede kans.

Durf te vertrouwen op je gevoel én op de kinderen in je klas. Voor Tijl pakte het goed uit. En dat verdient hij!

patty Roos